

24 Helgesta – Stavtorp – Hyltinge

VÄGMILJÖ MED TORPBEBYGGELSE

Stavhall har ett ålderdomligt boningshus. Torpen utmed vägen är uppförda under 1700- och 1800-talet. Gemensamma drag är den faluröda panelen och de vita snickerierna. Några har byggts ut med verandor och frontespiser. De omges av häckar eller staket med grindar.

Vägen omnämns som kyrkstig och präststig och binder samman Helgesta kyrka med Hyltinge kyrka och deras sockencentrum. Vägen slingrar sig fram genom skogen och torpen ligger tätt inpå vägen.

Från Helgesta kyrka till Hyltinge kyrka går en väg över skogen, kallad Präststigen eller Kyrkstigen, som binder samman socknarna. Utmed vägen möter vi ett ålderdomligt odlingslandskap med små gårdar, torp, oregelbundna åkrar, betesmarker och stenrösen som visar på odlarmöda under äldre tid.

Området har historiskt sett varit utmärkt till de centrala jordbruksbygderna i Helgesta och Hyltinge, mitt i skogen går sockengränsen. Stavtorp och Hallmossen är tidiga torp etablerade redan under 1700-talet, medan Skogshall och Stavhall är torp som tillkommit senare. Torpen speglar olika århundradens torpetablering på utmarken. Flera av torpen ligger tätt inpå vägen och många är välbevarade och ålderdomliga. Flera är timrade, försedda med panel, rödfärgade och med vitfärgade snickerier. Bland torpen märks Stavhall, Stavtorp, Skogshall och i Hyltinge ligger Rudstugan, Gråsta och Valsta utmed vägen.

Den smala grusvägen är tydligt terränganpassad och slingrar sig fram genom skogen. Den kan beläggas i kartor från 1600-talet och har alltjämt kvar en ålderdomlig karaktär. Vägmiljön tillsammans med den småskaliga betesmarken och torpen från 1800-talet och tidigt 1900-tal speglar både en vägmiljö och en utmarksmiljö från tiden före 1900-talet.

VIKTIGA VÄRDEBÄRARE

- Äldre kyrkstig mellan två socknar, terränganpassad, smal grusväg belagd under 1600-talet.
- Landskapsbilden av småbrutet odlingslandskap med hävdad betesmark.
- Torp-, -mosse och -rudnamn som speglar bebyggelsens läge i utmarken.
- Torpbebyggelsens placering tätt inpå den terränganpassade vägsträckning.
- Bebyggelsens ålderdomliga och välbevarade karaktär. Bebyggelsen är väl inpassad utmed vägen och domineras av byggnader från sent 1800-tal och tidigt 1900-tal, ofta i faluröd färg.

ATT TÄNKA PÅ

- De terränganpassade vägarna bör behålla sin slingrande karaktär med grusbeläggning och kurvor.
- För att landskapsbilden ska bestå är det viktigt att åker och hagmark hävdas.
- Den äldre bebyggelsen ska underhållas så att den småskaliga bebyggelsestrukturen består.
- Bebyggelsens placering i landskapet, skala samt materialval och färgsättning ska vara utgångspunkt vid eventuella tillbyggnationer och nybyggnationer.

Stavtorp har ett boningshus från sent 1800-tal.